

जात्युच्छेदक निबंध

लेखक

हिंदुहृदयसम्राट् स्वातंत्र्यवीर
विनायक दामोदर सावरकर

रिया पब्लिकेशन्स, कोल्हापूर

प्रमुख वितरक

अजब डिस्ट्रीब्युटर्स

६७८-ई, निदान हॉस्पिटलसमोर,
शाहूपुरी, २ री गल्ली, कोल्हापूर.

जात्युच्छेदक निबंध : विनायक दामोदर सावरकर

© हिमानी सावरकर

जनआवृत्ती संकल्पना : श्री. नानासाहेब गोडसे

प्रकाशक

रिया पब्लिकेशन्स
२५०, ब-३०, शीतल बंगला,
नागाळा पार्क, कोल्हापूर.

प्रमुख वितरक

अजब डिस्ट्रिब्युटर्स
६७८-ई, निदान हॉस्पिटलसमोर,
शाहूपुरी, २ री गल्ली, कोल्हापूर.
मोबा. : ९४२२४२१५०२

अक्षरजुळणी

रावजी देसाई

मुखपृष्ठ

चित्रमित्र पब्लिसिटी, कोल्हापूर.

मुद्रक

श्री ज्योतिर्लिंग ऑफसेट, कोल्हापूर.

दुसरी आवृत्ती

मे, २०१२ - २००० प्रती

किंमत

जनआवृत्ती रुपये १००/-

जात्युच्छेदक निबंध

अनुक्रमणिका

- प्रस्तुतच्या जातिभेदाच्या इष्टानिष्ठत्व / ७
- सनातन धर्म म्हणजे जातिभेद नव्हे / १६
- चार वर्णांच्या चार हजार जाति / २२
- ह्या आपतींवर उपाय काय / २८
- आनुवंशिक गुणविकासाचें तत्त्व / ३३
- आनुवंशिक शास्त्राचा पुरावा / ४०
- सगोत्र विवाह निषिद्ध कां? / ४५
- जातिसंकराच्या अस्तित्वाचा साक्षीदार... / ५०
- अपसंहार / ६१
- तोडून टाका या सात स्वदेशी बेड्या / ६८
- अस्पृश्यतेचा पुतळा जाळला ! / ७७
- माझ्या सनातनी नाशिककर हिंदू बंधूंना... / ८३
- मद्रास प्रांतातील काही अस्पृश्य जाति / ८६
- हा आनुवंश, की आचरटपणा? की आत्मघात? / ९५
- वज्रसूचि / १०६
- तौलनिक धर्मविज्ञानदृष्ट्या मुसलमानांतील... / ११८
- मुसलमानी धर्मातील समतेचा टेंभा / १४६
- आमच्या 'अस्पृश्य धर्मबंधूंना धोक्याची सूचना' / १५२
- बॅ. सावरकरांचे 'समतासंघा'स पत्र / १६२
- डॉ. आंबेडकरांचे चिरंजीव... / १६६

- सावरकरांचे डॉ. आंबेडकरांना आमंत्रण / १७१
- धर्मातराचे प्रश्नाविषयी... / १७५
- रत्नागिरीने अस्पृश्यतेची आणि... / १९२
- महाराष्ट्रभर सहभोजनांचा धूमधडाका ! / २०५
- जातिभेदोच्छेदक पक्षाचे... / २१८
- चित्पावन शिक्षण साहाय्यक... / २३५
- जन्मजात अस्पृश्यतेचा मृत्युलेख... / २४१
- बौद्धधर्म स्वीकाराने तुम्हीच असाह्य व्हाल ! / २७१
- बौद्धधर्मातही भाकडकथा, भाबडेपणा... / २७७
- सीमोल्लघन केले, पण... / २८७
- हिंदूंच्या देवळात अहिंदूंना प्रवेशाचा... / २९६
- हिंदू नागलोक ख्रिश्चन कां होतात? / ३०७

◆◆◆

जात्युच्छेदक निबंध

लेखांक १ ला

प्रस्तुतच्या जातिभेदाच्या इष्टानिष्टत्व

मला वाटते की, देशाच्या राजकीय, सामाजिकप्रभृति परिस्थितीचे आणि ती सुधारण्यासाठी ठरलेल्या सिद्धांतप्राय उपायांचे ज्ञान मुलांना लहानपणापासूनच करून देणे अत्यंत आवश्यक झाले आहे. राजकीय सिद्धांताचे व सामाजिक प्रमेयांचे विद्यार्थ्यांस लहानपणापासूनच बाळकडू देणे (जसे अवश्य) तद्वतच जातिभेद, जातिद्वेष व जातिमत्सर यांचे योगाने आमचा देश कसा विभागला जात आहे, कसा भाजून निघत आहे, कसा करपून जात आहे यांचेही ज्ञान राष्ट्रीय शाळेतील मुलांना मिळाले पाहिजे, जातिभेद सोडण्याची आवश्यकता किती आहे हे आमच्या विद्यार्थ्यांस समजले पाहिजे

(- लोकमान्य टिळक (बेळगावचे व्याख्यान, १९०७)

आपल्या हिंदू राष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक आणि राजकीय जीवनाशी प्रथम चातुर्वर्ण्य आणि नंतर त्याचेच विकृत स्वरूप असलेली जातिभेद संस्था ही इतकी निर्गडित झालेली आहे की, आपल्या हिंदू या आर्य राष्ट्राच्या वैशिष्ट्याची व्याख्या काही काही स्मृतिकारांनी 'चातुर्वर्ण्यव्यवस्थानं यस्मिन् न विद्यते। त म्लेंच्छदेशं जानीयात् आर्यावर्तं ततः परम्।।' अशीच दिलेली आहे. अर्थात आपल्या हिंदू राष्ट्राच्या उत्कर्षाचे श्रेय जसे या आपल्या जीवनाच्या तंतूतंतूशी गुंफून राहिलेल्या जातिभेदास असण्याचा उत्कट संभव आहे; तसाच आपल्या राष्ट्राच्या अपकर्षाचेही तीच संस्था एक बलवत्तर कारण असण्याची तितकाच उत्कट संभव आहे. त्यातही मूळचे चातुर्वर्ण्य जे गुणकर्म विभागशः सुष्टम् ते लोपत जाऊन आजच्या

जन्मनिष्ठ जातिभेदाचा फैलाव होऊ लागला त्याच वेळी तसाच आपल्या हिंदुस्थानाचा अधःपातही होत आला; आणि ज्यावेळी बेटाबंद आणि रोटीबंद जातिभेदाने अत्यंत उग्र स्वरूप धारण केले तोच काळ आपल्या अधःपाताचाही परमावधी करणारा ठरला.

जातिभेद व अधःपात यांचे समकालीनत्व

या समकालीनतेमुळे तर त्या जातिभेदाचा आणि त्या अधःपाताचा संबंध केवळ काकतालीय योगाचा आहे की कार्यकारण भावाचा आहे याची शंका अत्यंत उत्कटतेने न येणे केवळ अशक्य आहे. यामुळे आपल्या राष्ट्राच्या अपकर्षाची कारणे शोधताना इतर महत्त्वाच्या गोष्टींप्रमाणेच या जातिभेदाच्या प्रस्तुतच्या स्वरूपाच्या इष्टनिष्ठतेची छाननी करणे हे भारतीय राष्ट्रधुरीणींचे आजचे एक अत्यंत त्वर्य (Urgent) आणि अपरिहार्य कर्तव्य झालेले आहे. एखादे उद्यान फळाफुलांनी डवरलेले, निकोप वृक्षांच्या विस्तीर्ण प्रौढीने नि निरोगी लतावेळींच्या सलील शोभेने उल्लासित असलेले पाहून तेथील प्रकाश, पाणी आणि खत ही बहुधा निर्दोष असावी असे अनुमान जसे सहज निघते; तसेच ते वृक्ष खुरटलेले, फळे किडलेली, फुले शिथिललेली दिसताच त्या न्हासास आधारभूत असलेल्या प्रकाश, पाणी, खतप्रभृति घटकांपैकी कोणते तरी एक वा अनेक वा सर्वच दोषी झालेली असली पाहिजेत हेही अनुमान तसेच सहज निष्पादित होते आणि त्या प्रत्येकाची छाननी करून दोष कशात आणि किती प्रमाणात सापडतो याचे निदान करणे आणि तदनुसारे ते ते दोष निर्मूल करणे हेच त्या बागवानाचे आद्य कर्तव्य ठरते.

परंतु या दृष्टीने पाहता हिंदू राष्ट्राच्या अपकर्षास ही आमची जातिभेद संस्था किती प्रमाणात आणि कशी कारणीभूत झाली आहे किंवा झालीच नाही यांचे विवेचन आवश्यक असूनही आम्हांस व्यक्तिशः ते सांगोपांग करणे आज शक्य नाही. कारण जातिभेदाच्या आजच्या स्वरूपाचे परिणाम विशद् करू जाताच आमच्या राजकीय परिस्थितीचा विचार क्रमप्राप्तच होणार आणि प्रचलित राजकारण संन्यासाच्या शृंखलेने जखडलेली आमची लेखणी त्यास तर शिवूही शकत नाही. यासाठी तो भाग तसाच सोडून या जातिभेदाचे आमच्या राष्ट्राच्या सुस्थितीवर आणि प्रगतीवर सामान्यतः काय परिणाम झालेले आहेत याचे केवळ दिग्दर्शन करूनच आम्हांस या प्रास्ताविक भागास आटोपते घ्यावे लागले.

कोणाचे मत प्रमाण मानावे?

आणि हे दिग्दर्शन करताना या विषयासंबंधी लो. टिळकांचाचून दुसरे कोणाचे मत अधिक अधिकारयुक्त असणार आहे? गेल्या शंभर वर्षांत हिंदुस्थानात आपल्या हिंदू राष्ट्राच्या हितहिताविषयी उत्कृष्ट ममत्वाने, सूक्ष्म विवेकाने आणि स्वार्थनिरपेक्ष साहसाने सर्व बाजूंनी समन्वित विचार केलेला जर कोणी पुरुष असेल तर ते लोकमान्य टिळकच होत. यास्तव आमच्या हिंदू राष्ट्राच्या अपकर्षाच्या कारणपरंपरेविषयीची त्यांची मते अगदी सिद्धान्तभूत नसली तरी इतर कोणत्याही मतापेक्षा अधिक आदरणीय, विचारणीय आणि विश्वसनीय असणारच. त्यातही जातिभेदासारख्या धार्मिक संस्था म्हणून, सनातन संस्था म्हणून, साधारण लोक ज्या प्रश्नांस समजतात त्या विषयावर राजकारणात आणि धर्मकारणात सनातनी समजल्या जाणाऱ्या कोटी कोटी लोकांचा विश्वास आणि नेतृत्व ज्याने संपादिले, त्या लोकमान्यांच्या मताचे महत्त्व विशेषच असले पाहिजे. वास्तविक पाहता आजकाल कोण सनातन हे ठरविणे दुर्घटच आहे. जो त्या वेळी एखाद्या सुधारणेस विरोध करतो आणि एखाद्या रूढीस उचलून धरतो तो त्या वेळेपुरता निदान त्या प्रकरणी तरी सनातनी म्हणविला जातो, इतकेच काय ते सनातनीपणाचे सध्याचे लक्षण आहे. यास्तव स्वतः लोकमान्यांवरही जरी बहिष्कार पडलेले होते, अनेक धर्ममार्तंडांनी त्यांनाही जरी प्रच्छन्न सुधारक म्हणून हिणविले होते; तरीही हिंदू संस्कृतीच्या रक्षणार्थ त्यांनी उभ्या आयुष्यभर जी नेटाची झुंज घेतली आणि अगदी निरुपाय होईतो प्रचलित समाज घटनेला कोणाचाही अनावश्यक धक्का लागू नये आणि अंतर्गत यादवी वाढू नये म्हणून सुधारणा विरोधाचा तीव्र आरोप सहन करूनही जी सतत काळजी घेतली; त्यामुळे कोट्यवधी हिंदूंचा सनातन धर्म संरक्षक म्हणून लोकमान्यांवरच विश्वास बसलेला होता; या सर्व कारणांसाठी जातिभेदाच्या स्वरूपाविषयी लोकमान्यांसारखा अग्रगण्य सनातनी राजकीय पुढारी देखील काय म्हणतो हे पाहिले असता तो जातिभेद आपल्या हिंदू समाजाच्या अपकर्षाला कसा कारणीभूत होत आहे हे त्यांच्या या लेखावर उद्धृत केलेल्या शब्दावतरणाने दिसून येते. 'जातिद्वेष आणि जातिमत्सर यांनी आमचा देश कसा करपून जात आहे, कसा भाजून निघत आहे (आणि म्हणूनच तो जातिभेद मोडण्याची किती आवश्यकता आहे)' याविषयी त्यांचे वरील जळजळीत उद्गार ऐकिले असता आजचा जातिभेद आपल्या राजकीय जीवनासही किती घातक आहे ते निराळें सिद्ध करीत बसण्याची आवश्यकता उरत नाही.

आजचे विकृत स्वरूप

हा लोकमान्यांसारख्यांचा आत्मवक्याचा आधार क्षणभर बाजूला ठेवला तरीही, आज आहे त्या स्वरूपात तरी जातिभेद देशहितास अत्यंत विघातक होत आहे, हे सिद्ध करण्यास एक सर्वसामान्य सबळ पुरावा असा आहे की, चार वर्षांच्या बेटीबंदी रोटीबंदीच्या सहस्रशः डबक्यात ह्या आपल्या हिंदु जातींच्या जीवनाचा गंगौध खंडविखंड करून कुजवून टाकणारा हा आजचा जातिभेद तरी घातक आहेच आहे, यांत काहीतरी सुधारणा झालीच पाहिजे; याविषयी तरी सनातन्यांतल्या सनातन्यांचाही मतभेद दिसून येत नाही. अगदी पंडित राजेश्वरशास्त्री देखील जातिभेदाच्या आजच्या अत्यंत विकृत स्वरूपांचे सर्वस्वी समर्थन करण्याचे साहस करू शकणार नाहीत. मग दुसऱ्यांची काय गोष्ट? कारण त्यांच्या सनातन महासभेनेही इंग्लंडमध्ये आपला प्रतिनिधी बोलावला असता आपण जाऊ म्हणून ठराव केलाच की नाही? दरभंग्याचे महाराजही बोटीवर चढताच परदेशगमन निषिद्धेतेस समुद्रात ढकलून देते झालेच की नाही? त्या प्रकरणात जातिनिर्बंधाच्या बेड्या त्यांनी तोडल्याच की नाहीत?

परदेशगमनाचा निषेध

जातिभेदाचे प्रस्तुतचे विकृत स्वरूप आपणांस हानिकारक होत असून त्यात काहीतरी सुधारणा केलीच पाहिजे याविषयी प्रस्तुतच्या बहुतेक विचारी पुढाऱ्यांचे जसे ऐकमत्य आहे, तद्वतच आपल्या मागच्या वैभवास जे आपण मुकलो त्यासही ह्या जातिभेदाच्या आणि तदुत्पन्न विटाळ-वेडाच्या भ्रांत समजुतीच पुष्कळअंतर्शी कारण झाल्या आहेत हेही कोणी विचारवंत मनुष्यास सहसा नाकारता येणे शक्य नाही. बाकी सर्व भाराभर गोष्टी सोडल्या तरी ह्या एका परदेशगमन निषेधाचाच प्रताप आपणांस केवढा भोवला पाहा! परदेशगमन निषिद्ध कां! तर माझी जात जाईल म्हणून.. आणि जात जाईल म्हणजे काय? तर जातीबाहेरच्या मनुष्याशी अन्नोदक संबंध घडेल, जातिभेदाच्या प्रवृत्तीमुळे बोकाळलेला, अन्नाचा विटाळ, चिंधीचा विटाळ, अशा विक्षिप्त विटाळ-वेडाने परदेशगमन निषिद्ध होताच परदेशाचा व्यापार आणि व्याप ठार बुडाला. इतकेच नव्हे तर पृथ्वीवरील दूरदूरच्या खंडोखंडी या विटाळ वेडाच्या रोगाच्या प्रादुर्भावापूर्वी हिंदु व्यापाऱ्यांनी आणि सैनिकांनी संपादिलेली आणि वसविलेली नगरेची नगरे, बंदरेची बंदरे, राज्येची राज्ये मातृभूमीपासून अकस्मात् विलग झाल्याने आणि स्वदेशातून भारतीय स्वजनांचा जो सतत पाठपुरावा त्यांस

होत होता तो नाही झाल्याने तिकडच्या तिकडे गडप झाली. अक्षरशः नामशेष झाली. कारण आता त्यांची स्मृति केवळ खंडोखंडी अजून विकृतरूपाने कां होईना पण प्रचलित असलेल्या नावांवरूनच काय ती अवशिष्ट आहे.

परधार्जिणे विटाळवेड

इंडो-चायना (हिंदू-चीन) झांझीबार (हिंदू-बाजार), वाली, ग्वाटेमाला (गौतमालय) अशा नावांवरूनच काय तो हिंदु वैभवाचा आणि संस्कृतीचा आणि प्रभुत्वाचा त्या त्या खंडी विस्तारलेला व्याप आज अनुमित करता येईल! हिंदुत्व आणि दिग्विजय या शब्दांत इतका आत्यंतिक विरोधी भाग आला की, जेव्हा अटकपार होऊन इस्तंबूलवर चढाई करण्याची, अंधुक आकांक्षा मराठी मनात उत्पन्न झाली, तेव्हा तिची संपन्नता हिंदुत्व राखून करता येणे शक्य आहे ही कल्पनासुद्धा मल्हाररावासारख्या हिंदुपदपादशाहीच्या खंड्या वीरालाही न शिवता तो वीर गर्जून उठला- हिंदूंचे मुसलमान होऊ पण पुढील वर्षी काबुलवर चाल करून जाऊच जाऊ. हिंदूंचे मुसलमान होण्यावाचून मुसलमानांच्या देशावर सत्ता स्थापण्याचा अन्य मार्गच उरला नव्हता काय? हिंदुही राहू आणि काबूल तर काय पण इस्तंबूलवरही मराठी झेंडा आणि मराठी घोडा नाचवू ही गोष्ट तपनतमोवत् अत्यंत विसंवादी जी वाटली ती ह्या विटाळवेडाच्या, या 'माझी जात जाईल'च्या भीतीमुळेच होय. हिंदू म्लेंच्छदेशी गेल्याने त्याची जात जाईल. पण केवढे आश्चर्य की, म्लेंच्छ स्वदेशी म्हणजे हिंदुदेशी आल्याने मात्र हिंदूची ती जात जात नसे, तो विटाळ होत नसे. वास्तविक पाहता त्यातल्या त्यात विटाळवेडच हवे होते तर ते असे काही सुचले असते तरी याहून पुष्कळ बरे होते. ज्या हिंदु गावी वा प्रांती तो म्लेंच्छ व्यापारी शिरला, त्याला त्याला त्या म्लेंच्छांचा विटाळ होऊन त्या त्या हिंदु गावाशी जात गेली अशी रुढी पडती तर ती आपत्ती खरीच, पण पुष्कळ अंशी ती इष्टापत्ती तरी होती. पण एखादा कासम किंवा क्लार्क हिंदू प्रांतात आला, आणि त्याने त्याचा उभा व्यापार किंवा उभे राज्य घशात घातले तर त्याचा विटाळ आम्ही हिंदूना होत नसे. त्याने आमची जात जात नसे. तर ती केव्हा जाईल तर एखादा हिंदुजन म्लेंच्छ देशात जाऊन तिकडचे धन वा सत्ता संपादन त्यायोगे आपली मातृभूमि सधनतर आणि सबलतर करण्यासाठी तो परत स्वदेशी आला म्हणजे!